

Publicat el 21-3-2004 a "Levante - EMV".

Quan creus que ja s'acaba, torna a començar. Raimon

Menjant dàtils amb Toyo Ito

Adolfo Herrero *

L'estiu passat, la segona edició de la "Biennal de València", ens ofería el projecte urbanístic *Sociòpolis* que, amb l'etiqueta de projecte "sostenible i solidari", pretenia construir a la comarca de l'Horta habitatges experimentals destinats a persones i col·lectius sociològicament o econòmicament marginats. La proposta havia estat promoguda per la Conselleria de Benestar Social. L'arquitecte valencià Vicent Guallart actuava com a coordinador i a la vegada autor d'un dels projectes que ordenaven les tretze parcel·les en què s'havia dividit el territori d'actuació.

En un dels vídeos promocionals es podia veure Vicent Guallart en companyia de l'arquitecte japonès Toyo Ito, un dels convidats per a l'ocasió, al Mercat Central de València tastant dàtils en una de les seues parades. Desconec si al japonès, enlluernat, li agradarien més els dàtils o el mercat, ambdós productes exòtics d'aquesta terra, encara que d'importació.

Dues constatacions inquietants s'en desprenien de la proposta. La primera, que es provocava una nova ocupació de l'horta amb l'objectiu de la creació d'una "ciutat de l'hàbitat solidari". La segona, la pintoresca barreja sociològica proposada pels organitzadors, jòvens, ancians, immigrants i addictes a qualsevol tipus de droga estaven, entre altres, els destinataris del projecte, fins al punt en què el nou barri es convertiria, sens dubte, en un nou "gueto" de la ciutat. D'aquesta en parlaré en altra ocasió, en què comentarem els respectius projectes.

Allò que, sota el patrocini magnífic de Consol Císcar, pareixia una *boutade* més de Vicent **Matrix** Guallart, arquitecte virtual d'un món més virtual encara, amb propostes tan pintoresques com viure a un pis de l'exemple, amb portes i finestres tancades "incomunicat" de l'exterior mitjançant ordinadors i aparells de televisió; o bé la d'habitar un contenidor unifamiliar al secà de Lliria per sobre d'un bancal tapissat de moqueta verda perquè el seu propietari volia tindre un jardí amb arbres i flors però sense les molèsties del seu manteniment, sembla que va de veres. Ara la Generalitat es proposa fer real allò que només era virtual.

Pel que fa a la primera constatació, no dubte que *Sociòpolis* és una altra ocasió per a ocupar nous espais d'horta, aquesta vegada, amb el pretext de la dotació d'habitatge social en "un entorn natural productiu" de tall experimentalista, "d'avantguarda", concepte tan volgut de la Secretària de

Cultura. N'analitzarem els aspectes més significats, al meu entendre, a partir de dos dels seus objectius.

D'un costat, l'oferta de vivendes de lloguer destinades a col·lectius relativament marginals per les seues característiques econòmiques i/o, sociològiques i amb un escàs pes demogràfic, però en ascens a partir dels canvis socials que es produeixen amb el trànsit del mil·lenni; fins ara han sigut desatesos pel mercat.

He de dir que, d'entrada, em sembla molt positiu que l'Administració promoga la investigació i l'experimentació de noves tipologies de l'habitatge i la formalització, a partir de les anteriors, de nous modes, que no models, d'ocupació de sòl amb aquest fi. A més, constituïria una aposta per la qualitat de l'arquitectura en la nostra ciutat on el mercat, eixa sacrosanta paraula i sempiterna excusa per a justificar l'injustificable, no aporta més que un producte vergonyant, desproveït d'arquitectura, i de pèssim repertori constructiu, siga vivenda, apartament, bungalou o xalet adossat.

Des d'un altre, la voluntat de fer servir aquests objectius per crear un "nou model" de colonització d'un territori fràgil, sensible i cada vegada més escàs, com és l'horta.

Ara, els promotors de l'experiment demanen una "bossa" d'horta al barri de La Torre amb l'excusa de la falta de sòl urbà on poder-ho desenvolupar, i això ja és una altra qüestió. Perquè l'horta metropolitana no és un *pòlder* holandés susceptible d'un creixement, els límits del qual es polvoritzen a la mateixa velocitat que les tecnologies possibiliten l'ocupació de la mar o d'àrees inundades. Ans al contrari, des de fa almenys dues dècades es reclama, tant per col·lectius socials com per especialistes del territori, la necessitat d'imposar límits estrictes a qualsevol activitat urbanitzadora en l'horta, siguen infraestructures per al transport i la mobilitat, l'habitatge, la indústria, els equipaments o els serveis. Totes han d'exportar-se a les àrees de secà, menys fràgil i singular -açò amb tots els matisos que calga- on el declivi de la seua producció agrícola ve provocat més pel seu valor d'ús que no pel seu valor de canvi, com succeeix en la comarca de l'Horta, on la pressió urbanitzadora es fa insostenible.

Per què eixe encabotament en seguir perpetrant més i més activitats insostenibles amb el pretext de contribuir al desenvolupament sostenible -concepte de moda perillosíssim que en boca dels nostres governants i promotors vol dir *desarrollisme sostingut*- ?

Posats a experimentar *Sociòpolis*, tal com la vam veure a la Biennal o en termes semblants, i contrastar així la seua capacitat redemptora, per què no fer-la en un lloc consolidat, degradat i/o amb forts dèficits d'urbanitat, com per exemple, Orriols, Benicalap o Natzaret, enderrocant i substituint els edificis que calguen, **reallotjant**, de pas, oportuna i dignament als seus veïns? Per què no en alguna de les àrees subjectes a Programes d'Actuació Urbanística (els PAI del Camí de les Moreres, de Malilla, de El Grau o a l'antiga Caserna de Sant Vicent) ja aprovats o a punt de fer-ho? Perquè a *Sociòpolis* hi havia projectes que encaixarien molt bé en eixos barris com a ordenacions de transició entre ciutat existent i camp.

Una consideració més. L'Administració ha de preveure, sense més dilació, mesures encaminades a forçar l'ocupació de les vivendes buides i/o la seua expropiació en cas d'ineficàcia de les mateixes; qüestió que ja proposen alguns jutges en compliment del precepte constitucional que contempla l'accés a l'habitatge com un dret bàsic. El govern francès ho està plantejant ja després de comprovar la relativa ineficàcia de les taxes que graven la desocupació de les 500.000 vivendes buides que existeixen en les aglomeracions urbanes amb majors tensions immobiliàries.

I, de bell nou, cal insistir en la necessitat de la rehabilitació. Ací també és aplicable el conegut principi *miesià* : més rehabilitació és menys ocupació de sòl.

Imatge: La ciutat ideal / Sociòpolis

* Arquitecte

Fitxer baixat de <http://www.terracritica.org>